

ONGOONGO TUKU ATU

Fokotu'u 'a e ongo Pule Lahi ki he ongo sino ngāue fakataimi ko e Health New Zealand mo e Māori Health Authority

20 Tisema

Kuo fokotu'u 'e he ongo Sea 'o e ongo sino fakataimi ko e Health New Zealand mo e Māori Health Authority 'a Fepulea'i Margie Apa mo Riana Manuel ko e ongo Pule Lahi (Chief Executives) ia ke na tataki 'a e ongo sino ngāue fo'ou ko 'eni ki he mo'ui lelei.

Ko Fepulea'i Margie Apa, 'a ia ko e Pule Lahi lolotonga ia 'o e Poate Fakavahe ki he Mo'ui Lelei 'a e Counties Manukau (Chief Executive of Counties Manukau District Health Board), kuo fokotu'u ia ke ne hoko ko e Pule Lahi 'o e kautaha fakataimi ki he Health New Zealand.

Ko Riana Manuel, 'a ia ko e Pule Lahi ia 'o e Kautaha Hauraki Primary Health Organisation mo e kautaha 'oku uho 'i he iwi pea 'ikai fakataumu'a ke ma'u mei ai ha tupu fakapa'anga (not-for-profit) ko e Te Korowai Hauora o Hauraki, kuo fokotu'u ia ke ne hoko ko e Pule Lahi 'o e kautaha fakataimi ki he Māori Health Authority.

Na'e pehē 'e he Sea 'o e Health New Zealand ko Rob Campbell na'e 'i ai 'a e tokanga ki hono kumi 'o ha ongo taki 'okú na ma'u 'a e ngaahi taukei totonú mo ha lēkooti ngāue 'i hono fakahoko 'o ha ngāue fakataki 'oku sio lōloa mo fakataumu'a-pau.

“Oku ma'u fakatou'osi 'e Margie mo Riana 'a e ngaahi a'usia mo e taukei mahino 'iate kinua pē pea mo e tuifio 'o ha ngaahi pōto'i ngāue 'e fakapapau'i ai te na ngāue fenāpasi lelei.”

“Ko hono liliu ma'ongo'onga ko ia 'o 'etau fa'unga ngāue ki he mo'ui lelei ke toe lelei ange 'a 'ene faifatongia ma'á e kakai 'o Nu'u Silá, 'oku fiema'u ki ai ha founa ngāue fakatokolahi ia 'i he tafa'aki fakangāué, 'o kaungā fengāue'aki ai 'a e Health New Zealand mo e Māori Health Authority, pea mo homau ngaahi hoa ngāue 'i he tafa'aki ngāue ki he mo'ui lelei.”

Na'e pehē 'e he Kaungā-Sea 'o e Māori Health Authority, Sharon Shea, ko e toko ua ko 'eni kuo fokotu'u ki he ongo lakangá ko ha makamaile lelei ia ki hono ongonā lahi ange 'o e le'o 'o e kāingá/whānau.

“Ko 'emau fekumi na'e fakahoko ki he ongo Pule Lahi na'e fakatefito ia 'i he ngaahi makatu'unga fili na'e fakahoa ai 'a e taki longomo'ui mo e tukupā ke a'usia 'a e ngaahi faka'ānau 'a e kakai Maulí.

“Ko e liliú ni 'oku felāve'i kakato ia mo e kakaí. 'Oku ou fiefia kuo mau fokotu'u ha ongo taki 'okú na ma'u 'a e ngaahi taukei mālohi ki hono fakahoko atu 'o e ngaahi sēvesi tauhi ki he mo'ui lelei ki he ngaahi komiunitií 'i ha tu'unga fakakolo.”

'E fengāue'aki vā ofi 'a e Health New Zealand mo e Māori Health Authority pea mo e Potungāue Mo'ui 'i hono fatongia ko e kaitiaki (tauhi fakalūkufua) ia 'o e fa'unga ngāue ki he mo'ui lelei, pea mo e va'a ngāue fo'ou ko e Public Health Agency 'e tu'u 'i loto 'i he Potungāue, ke ma'u ai ha ngaahi ola lelei ange ma'á e kakaí mo e kāingá/whānau.

'Oku ma'u 'e Fepulea'i Margie Apa ha taukei ngāue fakataki 'oku laka hake 'i he ta'u 'e 20 'i he tafa'aki ngāue ki he mo'ui lelei pea 'okú ne tataki ha kautaha 'okú ne 'oatu 'a e ngaahi sēvesi tauhi ki he kakai 'oku laka hake 'i he toko ono kilu (600,000) tupú.

“Oku 'i ai 'a e hisitōlia lōloa 'o Margie 'i he lakanga fakataki 'i he tafa'aki ngāue ki he mo'ui lelei 'i Nu'u Silá pea mo 'ene ngāue mateaki ma'á e ngaahi komiunitií kuó ne ngāue atu ki ai 'i he ngaahi lakanga fakataki ko iá,” ko e lau ia 'a Rob Campbell.

“Na’e fakamahino ‘e he Poaté ‘a ‘ene fiema’u ke kumi ha taki ke ne tataki ‘a e liliu ma’ongo’onga tu’o-taha-‘i-he-to’utangata ko ia ‘o e fa’unga ngāue ki he mo’ui lelei. ‘Oku mau fiema’u ha tokanga mahu’inga ‘aupito ki hono fakapapau’i ‘oku fa’u mo fakahoko atu ‘a e ngaahi sēvesi mo e ngaahi nāunaú ke nau fakalato ‘a e faka’ānaua ‘a e liliú ki hono a’usia ‘o e vahevahe-taaú ma’á e kakai Maulí, Pasifikí mo e komiuniti ‘o e kakai ‘oku ‘i ai hanau faingata’a’ia fakaesinó.

“Oku ‘ikai toe veiveiua ‘a e hoko ‘a Margie ko ha halanga ia ke fou atu mei ai ‘a e liliú pea ‘oku ou tui ta’e toe veiveiua ‘e faipoupoua ‘a ‘etau fononga atu ke ma’u ha fa’unga ngāue ‘oku toe napangapangamālie mo vahevahe-taaú angé ‘i he tu’u ‘a Margie meí he fohe ‘o e Health New Zealand.”

‘E hoko ‘a e Health New Zealand ko e ngāue’anga tokolahi taha ia ‘a Aotearoa Nu’u Silá, ‘o ne kātōi ‘i ai ‘a e kau ngāue mo e ngaahi koloa ‘a e ngaahi Poate Fakavahe ki he Mo’ui Lelei (District Health Boards) ‘e 20, vahevahe ‘o e ngaahi kautaha tokoní, ngaahi ‘iuniti ngāue ki tu’a ki he mo’ui lelei ‘a e kakaí mo e Te Hiringa Hauora, ke ‘oatu ha fa’unga ngāue ‘oku fokotu’utu’u fakafonua kae mālohi ai ‘a e tokanga ki he tu’unga fakakoló.

“Ko ha faingamālie fungani ia ha’á te hoko ko ha kongá ‘o e liliu ma’ongo’onga ‘a ia ‘i hono aofangatukú te ne fakalalaka ai ‘a e mo’ui ‘a e kakaí ke toe lelei ange, pea te u ngāue ke fakapapau’i ‘e ‘ikai hoko ‘a e liliú ke ne afe’i ai ‘a ‘emau tokangá ka ke ne fakafaingamālie’i kimautolu ke mau fakahoko ai ‘a e me’a ‘oku mau ōmai ke fakahoko ‘i he ‘aho kotoa pē – ke toe fakalelei’i ange ‘a e ngaahi ola ‘oku ma’u ki he mo’ui lelei mo e tu’unga lelei ‘a e mo’ui ‘a e kakai kotoa pē ‘o Nu’u Silá, ‘aki hano ‘oatu ‘a e tokanga ki hono a’usia ‘o e vahevahe-taaú ma’a hotau kakai ‘oku nau tu’u lavea ngofua tahá,” ko e lau ia ‘a Margie.

“Oku ou hanga fiefia atu ke u ngāue mo ‘etau kakai taukei, ngāue mateaki mo talēniti’ia ‘i he tapa kehekehe ‘o e fonuá ke toe fakafaingofua’i ange pea langa hake ‘a e lototo’a ‘i he’etau fa’unga ngāué, pea ‘i he fai peheé, ‘e toe ‘ata’atā ange ai ‘a ‘etau kau ngāue fakapolofesinale ki he mo’ui lelei ke fakahu’u atu ‘a honau taimí mo honau iví ki he ngaahi me’a ‘oku nau fakahoko lelei tahá.”

‘Oku tali fiefia ‘e he Kaungā-Sea ‘o e kautaha fakataimi ki he Māori Health Authority, Tipa Mahuta, ‘a e fokotu’u ‘o Riana ki he lakangá.

“Ko ha lakanga ‘eni ‘oku fihi pea na’a mau fiema’u ki ai ha tokotaha te ne lava ‘o tu’u hake ‘o tali ‘a e pole ki hono poupou’i ‘a e tafa’aki fakangāué ke ne fakalato ‘a e ngaahi fatongia ‘o e Kakai Maulí ki he vahevahe taaú, ‘i he fengāue’aki mo Margie,” ko e lau ia ‘a Tipa.

“Ko ha faingamālie tu’o-taha-‘i-he-to’utangata ‘eni ke fakaivia ai ‘a e tafa’aki fakangāue ki he mo’ui lelei pea ‘oatu ai ha ngaahi ola ma’á e whānau kuo fuoloa fau ‘a e tatali ki ai ‘a kimautolu Kakai Maulí.”

‘Oku ‘i ai ‘a e taukei fakaneesi ‘a Riana pea na’e tu’u mu’a mo ‘i he uhouhonga ‘o hono teke ‘o e ngaahi ngāue ki he huhu malu’i meí he COVID-19 ‘i Hauraki.

“Oku fakaivia au mei he’eku fakafehokotaki mo fengāue’aki mo e ngaahi komiuniti fakakoló, koe’uhí he ko e feitu’u ia ‘okú te sio tonu ai ki he ola ‘o e liliú,” ko e lau ia ‘a Riana.

“Koe’uhí ko ha tokotaha au na’e ohi hake ‘i hoku koló (Manaia), ‘oku ou mahino’i ‘a e fiema’u ke fakahoko ha liliu ‘i he tu’unga fakakoló pea ‘oku ou toe ‘ilo foki kau ki he anga ko ia ‘o e ma’u ‘o e ngaahi ola lelei tahá ‘o makatu’unga ‘i he ngaahi polokalama fakakolo ‘oku fakalele pē ‘e he kakai Maulí ma’á e kakai Maulí.

“Oku ou polepole ke u hoko hake ki he lakanga Pule Lahi ki he kautaha fakahoko liliu ko e Māori Health Authority. Ko e faingamālie ‘oku hanga mai meí he kaha’ú ‘oku lahi fau, pea te mau ngāue vā ofi mo e Health New Zealand ke fakahoko ‘a e ngaahi liliu ‘oku tuha mo e kakai kotoa ‘o Nu’u Silá.”

‘E kamata ngāue ‘a e ongo Pule Lahí fakatou’osi ‘i he ‘uluaki kuata ‘o e 2022.

NGATA 'I HENI

